

Hvad rager det os?

Taler

Camilla Collett

Dato

17 mai 1877

Sted

München

Omstændigheter

Syttendemaitale holdt i Kunstnerkredsen

1 At jeg paa en Dag som denne, ved en Anledning som denne, vover mig op i de
Talendes Rækker, kan kun finde sin Undskyldning ved et Tilstød af særegne
Omstændigheder. Deraf maa først og fremmest nævnes Stedet, hvor vi befinder
os. Vi er ikke i Christiania, i Langesund eller Trondhjem, hvorhen nu enhver af
5 os idag længselsfuldt sender sine Tanker. Vi befinder os langt fra disse kjære
Steder, vi danner et Landsmandsskab mellem Fremmede, der tillader os at sætte
os lidt ud over Hjemmets strengere afmaalte Former. Ved et sært Tilfælde er jeg
dertil bleven saa at sige Bygdebarn med den Begivenhed, vi aarlig paa denne Dag
festligholder. Det var derfor næsten uundgaaeligt, at jeg tidlig fik et Slags Begreb
10 om dens Betydning.

Jeg ved saaledes med fuldkommen Visshed, at den kalder sig 17de Mai, og at den
især betegner sig ved, at der holdes Taler, og, kjære Venner, vi er jo blevne enige i
15 at feire Dagen paa hjemlig Vis, ved at holde saa mange Taler som muligt.

Og dog, skjønt nu alt dette synes at opfordre dertil, er der intet Tema af de for
mig mere uvante, der vil falde mig vanskeligere at tale om end 17de Mai.

20

Det er ikke ganske alene af den Grund, som ligger saa nær, at det er en politisk
Merkedag. Jeg skal heller ikke gaa den Anskuelse, der modsætter sig en saa
usedvanlig Optræden, i mindste Maade for nær. Nei, kjære Venner, frygter ikke.
25 Disse nogle Betragtninger, som jeg finder det nødvendigt at forudskikke, har
netop til Hensigt at berolige. De skal ikke være nogen Protest mod en
Anskuelse, som er bleven til et Nationaldogme, der, som en hellig, uryggelig

Arv, er gaaet fra Slegt til Slegt, den nemlig: "at det er upassende for et
30 Fruentimmer at blande sig i og have nogen Mening om Politik og slige Sager".

I en oprørsksindet Tid som vor nærværende har man ikke forsømt at ryste ogsaa
ved dette ærværdige Dogme. -- Gud være lovet! dog endnu ikke, det maa jeg
lægge til, i vort lykkelige Samfund. Behøver vi at begrunde dette ved
35 Argumenter, saa ofte prøvede og veiede, at de er blevne ett med vor nationale
Bevidsthed?

Hvad rager det os, Landets Døtre, om Landet er frit eller ikke? Om vi tør i Ro
40 glæde os over denne Frihed, eller om Russerne finder det nødvendigt for den
europæiske Ligevegts Skyld at okkupere hele Halvøen, saa at de en vakker
Midsommernat overraskede os med et Besøg ovenfra? Hvad rager det os, om
Ufreden kom indenfra, om Kampen staar, Borger mod Borger, Sønner mod
Fædre, Brødre mod Brødre, hvad

45 gjør det i Grunden os, om vore kjære Naboer og Forbundsfæller mod Øst, i det
Hurlumhei, der da vilde opstaa, greb Anledningen til at blive os kvit med det
samme, hvad angaar det os? Det angaar jo kun vore Sønner, vore Egtemænd,
vore Brødre, vore Kjærestes! Er det disse og alene disse, der sætter sit Liv i Vove
for Fædrelandet, saa har de ogsaa kjøbt Retten til uindskrænket at raade i alt,
50 hvad der angaar dets indre

Anliggender. En viss excentrisk Forfatterinde -- jeg skylder straks at oplyse, at
hun ikke er norsk -- kom imidlertid til den dristige Slutning, at et Lands
Kvinder, ikke mindre end dets Mænd, satte Livet ind for dette sit Land, og det i
ligesaa farlige Kampagner, naar de føder alle disse Helte til Verden, at naar
55 Manden i sit drabelige Krigsmod maaske kan opnaa at bringe ni Individuer ud af
Verden, kan hun, naar hun er heldig, sætte ti Stykker ind i den, følgelig har hun
ogsaa kjøbt sig Ret til at ha en Stemme i Fædrelandets Anliggender. Det er, som
sagt en Fremmed, der ræsonnerer saa. Ingen norsk Dame, havde hun endogsaa
skjænket Landet elleve Stykker, vilde faldt paa det.

60

Det samme kan visselig siges om alle andre Samfundsanliggender. Egteskab,
Formuer og Lønningsspørgsmaal, offentlige Anerkjendelser etc., er Sager, der
vistnok paa en Maade angaar os, men skulde vi ikke være taknemmelige for, at vi
65 unddrages den Uleilighed at grunde over sligt! ... ikke heller overlade det til ham,
vor naturlige Verge og Beskytter, ikke med Glæde overlade dette til hans

Retsind, hans Upartiskhed, som vi nu, gennem saa mange Træk har lært at kjende!

70

Ser vi nu bort fra disse mere indgribende Samfundsanliggender, hen til Dagens mere fænomenalt fremtrædende, dem, som giver sig Udtryk i offentlige Erindringsfester, Æresbevisninger ligeoverfor vore store Mænd, Reisningen af
75 Statuer, Mindesmerker, saa vil den samme Lov ufravigelig gjælde. Naar det ikke er en Storhed, som vi har staaet meget nær i Livet, maaske selv født til Verden, vil vi alle i Stilhed føle, at det er en Sag, der ikke angaar os. Der er nu f. Eks. Haraldsstatuen som man for et Par Aar siden snakkede saa meget om. Hvilken Harald? vil vi spørge, der er saa mange af disse Haralder, og det er saa længe
80 siden vi læste Munthes Historie. Er det ham, som ikke vilde klippe sit Haar eller ikke vilde bruge Kam -- vi kan ikke tænke os, at det kunde blive saa fagert derved -- førend han havde opfyldt et Forlangende af en besynderlig excentrisk Ting, som hedte Gyda, og først da, naar han havde opfyldt Budet, skulde han faa hende. Nu, tillod hun ham ikke at kjæmme sig et helt Aar, eller længer, skal jeg
85 love for, han da fik Kam til sit Haar.

En anden Sag er det med Schweigaardsmonumentet, det har jeg hørt flere Damer interessere sig for; selv tør jeg regne mig til en af disse. Alle har vi været
90 Gjester i denne elskværdige Mands Hus. Maatte vi ha den Glæde at se dette Mindesmerke reise sig, og skulde vi vælge en Plads til det, skulde det være udenfor hans sidste Bolig, det var den hyggeligste Leilighed, de har havt.

95 Hvis man nu endelig vilde, kunde man her, hvor jeg har forsøgt i de væsentligste Hovedtræk at fastholde vor Stilling til det offentlige Liv, let falde ind med en Modsigelse. Man kunde indvende, at vi norske Damer dog ogsaa har været med, naar det gjaldt større offentlige Øiemed. Vi har broderet Faner, organiseret Basarer, hvor det uimodsigelig gjaldt et saadant. Men jeg kan, særlig hvad
100 Fanedeltagelsen anbelanger, paa mine Landsmandinders Vegne forsikre om vor fuldkomne Uskyldighed; forsikre, at der aldrig forudsættes nogen Mening dermed, uden at de skal syes. Lad os sætte den Mulighed, at det faldt et uroligt Hoved i denne baldyrende Kreds ind at ville have nogen Formening om en saadan Fanes Betydning, og jeg gad se den Mine, de egentlige
105 Korporationsmedlemmer vilde sætte op, en Mine, der ikke vilde være vanskelig

at omsætte i Ord: "Hvad Fanden rager det dem, mine ærede Damer, hvad Fanen betyder? Skyd I blot sammen og sy den, I, mer forlanger vi ikke. Vor Tak skal ikke udeblive. Festen selv, naar den skal indvies, skal I bivaane, saa mange som
110 Plads kan faa, fra Galleriet, og de, som ikke kan faa Plads, kan jo læse Beretningen derom fuldstændig i Bladene, ikke at glemme Talerne til Kjønnets Pris. Denne Magt, den største, den betydningsfuldeste i Samfundet, hvis Pris finder en Sangbund i hver Nordmands Hjerte" ... som det saa gribende blev sagt ved sidste festlige Leilighed ... "Kortsagt, Plads paa Galleriet, for at tilse Festen,
115 skal I faa, saa langt som Pladsen rækker".

Ak, det var mer, end det faldt i min Lod ved Universitetsfesten forrige Aar! Forgjæves ventede jeg paa at faa mig en saadan Billet til Galleriet tilsendt, og da
120 det ikke skede, græd jeg mine modige Taarer. Nei, jeg forsikrer Dem til, det var ikke for Universitetets Skyld, jeg var saa ivrig for at komme der, saa ukvindelig kunde jeg ikke være; men jeg tænkte paa, at min Far, som havde nogen Del i, at det kom istand, endelig ved denne Leilighed vilde blive anerkjendende nævnt. Men det skede ikke. Han blev ikke nævnt, saa at jeg nogenlunde trøstede mig
125 over Skuffelsen.

Jeg tror nu, ærede Tilhørere, at jeg, Sandheden tro, har forsvaret mit Kjønn mod enhver Beskyldning for Deltagelse i noget, der ligger udenfor Grænserne af vor
130 "sande Bestemmelse". Jeg har med flere Træk søgt at paavise det fuldkomne kvindelige Standpunkt, vi indtager i vor elskede Nation. Derfor overflødigt mere at berøre, hvad Betydning en Dag som den syttende Mai kan have for os.

Syttende Mai, "der er bleven Løsenet for alle vore politisk-patriotiske Rørelser, hvori disse finder sit festligste, mest begeistrede Udtryk", som det saa smukt stod at læse i vort Blad. Behøver jeg da at tilføie, at vi, Landets Kvinder, særlig paa denne Dag, har indtaget en værdig, passende Holdning? Skulde den for os have noget Særkjende, fremfor andre Festdage i Aaret, var det maaske, at der den Dag
140 var mer end almindelig tomt i Husene, og at vi Husmødre i Betragtning af, at Tjenestefolkene har Frihed og vore Mænd dinerer i Logen, ligesom ved en stille Overenskomst gjerne paa den Dag har koldt Kjøkken.

At jeg nu saa grovelig synder derimod, indtil at skulle holde en Tale til Dagens

Forherligelse, har uundgaaelig trængt til denne lange Indledning for at finde sin Undskyldning. Og skal jeg tilstaa det! Jeg har med en viss Begjærlighed grebet denne Anledning til et Selvforsvar. Ja et Selvforsvar, da det neppe kan være nogen af mine ærede Tilhørere ubekjendt, at man særlig har mig mistænkt for at
150 ville fremme Ukvindelighedens Sag. De ser nu, med hvilken Ret man dømmer saa. Men vi kommer mer og mer bort fra Hovedsagen, den egentlige Tale. Og nu skulde altsaa den, Festtalen, begynde. Hm. Hm! Her staar jeg maaske ved den allerværste Hindring, den, man mindst aner er det. Thi selv om jæg, i Ly af dette vort Kunstnerskabs lykkelige Frimureri, turde indlade mig derpaa, ja selv
155 om jeg havde Hjemmets autoriserede Tilladelse til at holde en patriotisk Tale (notab. udenfor Rigsgrænsen), uden at det skulde komme mig til nogen Forkleinselse paa Navn, Ære og Rygte, selv med en saadan moralsk Betryggelse indvunden, er der Grunde, der overordentlig vanskeliggjør en saadan Tale. Og disse Grunde er, at det er syttende Mai. Der er nu snart i en Menneskealder talt
160 og sunget saa meget til denne Dags Forherligelse, at vort Sprog nu omtrent maa erklære sig fallit. Ja fallit, saa udtømt, saa udpint, saa udfloskuleret paa Vendinger og Billeder er det, at jeg gad se den, der trøstede sig til at holde en Syttendemaitale uden ved hvert tredje Ord at støde paa en af disse hæderlig ukjendte Metaforer og Kraftvendinger, for saa hovedkulds, redningsløst at
165 hjemfalde Floskulaturen.

Jeg maa atter igjen minde om, kjære Venner, at jeg er opvokset paa det minderige Sted, hvor Frihedens Tempel stod i Ly ... au, der har vi det! Jeg
170 mener, at jeg er opvokset paa det minderige Sted, hvor Frihedens Vugge, hvad siger jeg, dens første Morgengry oprandt. Nei, det er umuligt.

175 Jeg afstaar derfor ligesaa godt fra Talen, sikkert til Lettelse for mine ærede Tilhørere, der allerede har skjænket mig en for lang Opmerksomhed.

Saa lad os forene os i det simple Ord, der aldrig bliver gammelt: Friheden leve! og dette Ønske lægger vi i et enstemmigt Hurra for syttende Mai!
180

Kilde

Mod Strømmen, Anden Række, i: Skrifter, bd. 10. Kristiania 1899, s. 9-18.

185 **Emner**
17. mai-tale, 1814, Kvinnesak

URI
<https://www.virksommeord.no/tale/hvad-rager-det-os>

190

195

200

205

210

215

220